ABDURRAHMÂN BİN MUHAMMED EL-İDRİS

Hadîs âlimi ve tarihçi. İsmi Abdurrahmân bin Muhammed bin Muhammed bin Abdullah bin İdrîs bin Hasen bin Mettûye el-İsterâbâdî'dir. Künyesi, Ebû Sa'd olup, İdrîsî lakabıyla meşhûr olmuştur. İlim öğrenmek için, ilk olarak Bağdad ve başka şehirlere seyahatlerde bulunmuş, nihâyet Semerkand'da yerleşmiş ve çeşitli konularda kitap telif etmiştir. Doğum târihi bilinmemekte olup, 405 (m. 1015) senesinde Zilhicce ayının sonlarına doğru Semerkand'da vefât etmiştir.

Ebû Sa'd el-İdrîsî (radıyallahü anh) seyahat ettiği şehirlerde; Ebû Abbâs Esâm en-Nişâbûrî, Ebû Nuaym Muhammed bin Hasen el-Esterâbâdî, Ebû Sehl Hârûn İbni Ahmed, Ebû Ahmed bin Adîy ve daha başkalarından ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyetinde bulunmuştur. Kendisinden de; Ebû Ali eş-Şâşâ, Ebû Abdullah el-Habâdî, Ebû Mes'ûd Ahmed bin Muhammed el-Beclî, Ebû Saîd Muhammed bin Abdurrahmân el-Kencirûdî, Ahmed bin Muhammed el-Atîkî, Ali bin Muhsin et-Tenûhî, Kâdı Ebü'l-Alâ el-Vâsıtî, Ebû Kâsım ez-Zührî, Muhammed bin Ömer bin Sebnek ve daha başka zâtlar ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyetinde bulundular.

Ebû Sa'd el-İdrîsî (radıyallahü anh) hadîs-i şerîf ve târih ilimlerini öğrenmek için çok gayret göstermiş ve bu husûsta karşılaştığı her türlü zorluğa göğüs germiştir. Az yer, az uyurdu. Yüzbin hadîs-i şerîfi ezberleyip, hadîs ilminde Hâfız derecesine yükselmiş, sika (sağlam, güvenilir) bir âlim olmuştur. Hatîb el-Bağdâdî, Ezherî, İbni Nasr ve pekçok âlim onun hadîs ilminde sika, Hâfız, anlayışı yüksek, Hâfızası kuvvetli bir âlim olduğunu bildirdiler.

Ezherî şöyle anlatır: "Ebû Sa'd el-İdrîsî'yi gördüm. Semerkand târihi hakkında yazmış olduğu kitabını Ebû Hasen ed-Dâre Kutnî'ye götürüyordu. Dâre Kutnî, bu kitabı inceledikten sonra; "Bu kitap tekkelimeyle güzel" buyurdu. İbn-i Nasr onun için: "O, Semerkandlı hadîs âlimlerindendir. Ayrıca beldesinin târihini en iyi bilen ve onu yazandır. Hadîs ilminde Hâfız, sağlam, diğer ilimlerde mahir ve çeşitli ilimlerde kitab telif eden bir âlimdir" diye bildirdi.

Ebû Sa'd el-İdrîsî'nin (radıyallahü anh) yazmış olduğu kıymetli eserlerinden ba'zıları şunlardır:

1. Târih-i Semerkandî: Bu kitabını Ebû Hasen Dâre Kutnî hayatta iken yazmıştır. 2. Târihi Esterâbâdî 3. Terâcim-üş-şüyûh alel ebvâb.

> Onun rivâyet etmiş olduğu bir hadîs-i şerîfte, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) şöyle buyuruyor: "Bir kimse, bir ağaç diker de, o ağaç yetişirse, ağacı diken kimseye, gece namaz kılıp, gündüz oruç tutan kimsenin ve zamanında Allah yolunda savaşıp gâzî olanın ecri gibi karşılık verilir."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 1062

2) Târih-i Bağdad cild-10, sh. 302, 303

3) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 175

4) Esmâ-ül-müellifîn cild-1 sh. 515

5) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 188